

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЛОГІСТИЧНОГО, ГРОШОВОГО ТА ІНШИХ ВИДІВ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ****LEGAL BASIS OF LOGISTICAL, FINANCIAL AND OTHER TYPES OF SUPPORT
FOR THE SERVICE AND COMBAT ACTIVITIES OF THE SECURITY AND DEFENCE FORCES**

**Куртов А.І., к.т.н., доцент,
завідувач кафедри підготовки офіцерів запасу
Військово-юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого**

**Івашенко С.М., доцент кафедри права
Національної безпеки та правової роботи
Військово-юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого**

**Потіхенський А.І., доцент кафедри підготовки офіцерів запасу
Військово-юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого**

**Куртов Д.А., старший викладач
кафебри загальновійськових дисциплін
Військово-юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого**

**Рибицька О.М., викладач кафедри права
Національної безпеки та правової роботи
Військово-юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого**

Стаття присвячена ґрунтовному дослідженню правових засад логістичного, грошового забезпечення сил безпеки і оборони (Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України та інших військових формувань) в контексті обліку, зберігання та поповнення запасів військового майна. Автор здійснює всебічний аналіз ключових законодавчих та підзаконних актів, які регламентують ці процеси, зокрема, Закону України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України» та Положення про порядок обліку, зберігання, списання та використання військового майна у Збройних Силах України. У статті послідовно та детально висвітлені правила та процедури обліку військового майна, забезпечення належних умов його зберігання, порядок поповнення запасів та списання. Автор розкриває особливості обліку різних видів військового майна, зокрема, озброєння, боеприпасів, пально-мастильних матеріалів тощо. Значна увага приділяється питанням інвентаризації та контролю за станом і наявністю військового майна. Окремий розділ статті присвячений специфіці управління військовим майном в умовах дії правового режиму воєнного стану. Автор аналізує розширені повноваження військового командування щодо розпорядження матеріальними засобами в таких умовах, а також особливості документування фактів втрати чи знищення майна безпосередньо внаслідок бойових дій.

На основі проведеного дослідження автор визначає актуальні напрямки вдосконалення нормативно-правової бази логістичного забезпечення Збройних Сил України і Національної гвардії України. Серед них – впровадження сучасних інформаційних технологій в систему управління військовим майном, адаптація національних стандартів класифікації та каталогізації предметів постачання до стандартів НАТО, розвиток системи закупівель озброєння та військової техніки відповідно до кращих світових практик, посилення відповідальності за порушення порядку використання військового майна, а також нормативне врегулювання особливостей логістичного забезпечення сил територіальної оборони.

У висновках підкреслюється виняткове значення ефективного та адаптивного правового регулювання військово-логістичної сфери як запоруки високої обороноздатності та бойової готовності Збройних Сил України. Автор наголошує на необхідності перманентного розвитку нормативного забезпечення військової логістики з урахуванням динамічних змін безпекового середовища та курсу на євроатлантичну інтеграцію нашої держави. Лише за таких умов можливе створення надійного правового фундаменту для розбудови сучасної та ефективної системи логістичного забезпечення українського війська.

Ключові слова: Збройні Сили України, Національна гвардія України, логістичне забезпечення, грошове забезпечення, військово майно, облік, зберігання, поповнення запасів, списання, правове регулювання, воєнний стан.

The article is devoted to a thorough study of the legal principles of logistics support for the Armed Forces of Ukraine in the context of accounting, storage, and replenishment of military property stocks. The author carries out a comprehensive analysis of key legislative and regulatory acts that govern these processes, in particular, the Law of Ukraine «On the Legal Regime of Property in the Armed Forces of Ukraine» and the Regulation on the Procedure for Accounting, Storage, Writing-off, and Use of Military Property in the Armed Forces. The article consistently and in detail covers the rules and procedures for accounting of military property, ensuring proper conditions for its storage, the procedure for replenishing stocks and writing-off. The author reveals the specifics of accounting for various types of military property, including weapons, ammunition, fuel and lubricants, etc. Considerable attention is paid to the issues of inventory and control over the condition and availability of military property. A separate section of the article is devoted to the specifics of military property management under the conditions of martial law. The author analyzes the expanded powers of the military command regarding the disposal of material resources in such conditions, as well as the specifics of documenting the facts of loss or destruction of property directly as a result of hostilities. Based on the study, the author identifies current areas for improving the regulatory framework of logistics support for the Armed Forces of Ukraine. Among them: the introduction of modern information technologies into the military property management system, the adaptation of national standards for the classification and cataloging of supply items to NATO standards, the development of a system for the procurement of weapons and military equipment in accordance with best world practices, strengthening responsibility for violations of the procedure for the use of military property, as well as regulatory settlement of the specifics of logistics support for the territorial defense forces.

The conclusions emphasize the exceptional importance of effective and adaptive legal regulation of the military logistics sphere as a guarantee of high defense capability and combat readiness of the Armed Forces of Ukraine. The author emphasizes the need for permanent development of regulatory support for military logistics, taking into account the dynamic changes in the security environment and the course towards Euro-Atlantic integration of our state. Only under such conditions is it possible to create a reliable legal foundation for the development of a modern and effective system of logistics support for the Ukrainian army.

The article will be useful for scholars in the field of military law, logistics specialists of the Armed Forces of Ukraine, as well as anyone interested in the issues of our state's defense capability and the development of its military organization.

Key words: Armed Forces of Ukraine, logistics support, military property, accounting, storage, replenishment of stocks, writing-off, legal regulation, martial law.

Ефективне функціонування Збройних Сил України (надалі – ЗСУ) неможливе без налагодженої системи логістичного забезпечення. Ключовими елементами цієї системи є правильна організація процесів зберігання, своєчасного поповнення запасів та належного обліку військового майна. Оскільки ЗСУ утримуються за рахунок державного бюджету та використовують суспільні ресурси, питання правової регламентації управління військовим майном набуває особливого значення. Чітке та вичерпне нормативне визначення усіх аспектів логістичного забезпечення ЗСУ не лише сприяє підтриманню їх боєздатності, але й гарантує прозорість, підзвітність та ефективність використання оборонних видатків [1].

Фундамент нормативно-правового регулювання логістичного забезпечення ЗСУ становить Закон України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України». Саме цей законодавчий акт визначає основоположні засади поводження з військовим майном. Згідно зі ст. 2 вказаного Закону, військове майно поділяється на дві категорії: 1) озброєння, боєприпаси, бойова та інша техніка, пально-мастильні матеріали та інші матеріальні засоби; 2) об'єкти військової інфраструктури. Все це військове майно закріплюється за військовими частинами на праві оперативного управління (ст. 3 Закону), що означає, що командири несуть повну відповідальність перед державою за збереження, раціональне використання та належний облік усього ввіреного їм військового майна. Більш детальний порядок обліку, зберігання та використання військового майна у Збройних Силах», затвердженого постановою КМУ № 1225 від 04.08.2000 року. Окрім вищезазначених актів, правову основу логістичного забезпечення ЗСУ становлять також численні накази Міністерства оборони України, інші підзаконні акти, а також стандарти та технічні регламенти. Всі наведені документи в сукупності формують розгалужену систему правового регулювання військово-логістичних процесів, яка дозволяє забезпечити як оперативні потреби ЗСУ, так і стратегічні завдання розбудови оборонного потенціалу держави [10].

Згідно з п. 7 наведеного Положення про порядок обліку військового майна, обліку підлягає абсолютно усе закріплене за військовими частинами майно, незалежно від джерел його надходження. При цьому облік має бути своєчасним, достовірним і точним. Положення визначає мету обліку як отримання вичерпних даних про наявність, рух, технічний стан та вартість кожної облікової одиниці [12].

Облік здійснюється у кількісних, якісних, номерних та вартісних показниках (п. 11 Положення), що дозволяє всебічно охарактеризувати кожен об'єкт військового майна та здійснювати ефективний контроль за його станом і використанням. Для різних видів військового майна можуть встановлюватися особливі правила обліку. Так, наприклад, облік боєприпасів ведеться у специфічних одиницях (постріли, патрони тощо), паливно-мастильних матеріалів – у метричних тоннах, військової техніки – за номерами агрегатів і вузлів. Відомості про кожну одиницю військового майна підлягають внесенню до системи облікових документів військової частини. Такими документами є: книги, картки обліку, а також автоматизовані бази даних (п. 9 Положення).

Забезпечення належних умов зберігання військового майна є одним з ключових обов'язків керівного складу військових формувань. Згідно з п. 13 вказаного Положення, усе майно повинно зберігатися у спосіб, який відповідає вимогам експлуатаційної документації та виключає можливість його псування чи втрати. Місця зберігання мають бути спеціально обладнані та відповідати усім нормативам безпеки та збереження. Особлива увага приділяється зберіганню боєприпасів, пального, продовольства, медикаментів та інших видів/категорій майна. Для їх зберігання облаштовуються відповідні сховища з необхідним температурним режимом, вентиляцією, захистом від вологи. Періодично здійснюється контроль за дотриманням умов зберігання та якістю товарно-матеріальних цінностей. Терміни зберігання встановлюються відповідно до спеціальних норм і стандартів. У вказаному Положенні окремо наголошується на необхідності підвищеного контролю за зберіганням військового майна непорушних запасів (п. 13), майно, яке зберігається довготривало і призначене для використання під час особливого періоду. Забезпечення його постійної готовності та збереження є критично важливим завданням. Для непорушних запасів встановлені особливі правила інвентаризації та перевірок [12].

Поставки військового майна здійснюються централизовано, через систему центрів постачання та складів. Відповідальність за повноту та своєчасність забезпечення військових частин усіма видами матеріально-технічних засобів несуть начальники центральних служб забезпечення видів ЗСУ та оперативних командувань. Військові частини зобов'язані дбайливо та ощадливо використовувати військове майно. Витрачання матеріальних засобів здійснюється відповідно до встановлених норм. Щомісяця військові частини звітують перед вищим командуванням про рух та залишки усіх видів військового майна [3].

Окрема увага приділяється резервуванню найбільш критичних видів матеріальних засобів на випадок кризових ситуацій. Для цього створюється система недоторканих та оперативних запасів, які можуть бути використані лише за спеціальним розпорядженням командування. Обсяги та номенклатура таких запасів визначаються з урахуванням імовірних сценаріїв розвитку безпекової ситуації. Окремо визначені підстави для списання військового майна. Серед таких підстав виділяються: непридатність майна внаслідок закінчення строків служби, зносу чи пошкодження; втрата майна під час транспортування, зберігання або бойового застосування; нестача, виявлена під час інвентаризації; розукомплектування зразків озброєння і військової техніки з метою використання їх складових частин; а також використання майна для потреб військового виробництва, навчальних та інших цілей.

Процедура списання є багатетапною і детально регламентованою. Вона передбачає ретельне документування факту непридатності військового майна, визначення конкретних причин списання, з'ясування можливості подальшого використання окремих комплектуючих. Право приймати рішення про списання мають командири та начальники відповідно до встановлених для них лімітів вартості (п. 24 Положення) [12].

Якщо військове майно було втрачене або передчасно стало непридатним внаслідок недбалості чи зловживань, винні особи притягуються до матеріальної, дисциплінар-

ної чи кримінальної відповідальності. Розмір стягнень визначається на підставі відповідного розслідування. У випадку якщо майно було втрачене або знищене внаслідок бойових дій, стихійного лиха чи інших незалежних від військовослужбовця обставин – збитки відносяться на рахунок держави. У таких випадках списання здійснюється на підставі інспекторських посвідчень (п. 21 Положення). Функціонування системи військової логістики під час війни має свою специфіку. Законодавство покладає на військове командування особливі повноваження щодо розпорядження майном в таких умовах. Зокрема, начальники, яким надано право на списання майна, можуть робити це в спрощеному порядку. У випадках гострої необхідності допускається залучення майна непорушних запасів, скорочення нормативних термінів зберігання та експлуатації військового майна (частини 5–7 ст. 4 Закону «Про правовий режим майна у Збройних Силах України»). Поряд з цим, навіть в екстремальних ситуаціях облік та контроль залишаються обов'язковими. Усе майно, втрачене або знищене безпосередньо внаслідок бойових дій, підлягає документуванню та оформленню актів списання або інспекторських посвідчень. Для цього можуть використовуватися спрощені форми облікових документів, проте принцип підзвітності зберігає свою силу. Вищенаведений механізм дозволяє військовому командуванню оперативно реагувати на швидкоплинну обстановку в зоні бойових дій та оптимально використовувати наявні ресурси. Водночас він створює запобіжники від потенційних зловживань та нецільового використання військового майна навіть в умовах воєнного стану [10; 12].

Військово-логістична сфера є надзвичайно динамічною. Поява нових видів озброєнь та військової техніки, трансформація способів ведення бойових дій, необхідність гармонізації зі стандартами НАТО – все це зумовлює потребу в постійній адаптації нормативної бази. Серед пріоритетних напрямків розвитку законодавства у сфері логістичного забезпечення Збройних Сил України можна визначити подальшу оптимізацію та автоматизацію процедур обліку військового майна. Впровадження сучасних інформаційних технологій дозволить підвищити оперативність та точність логістичного обліку, мінімізувати вплив людського фактора. Створення єдиної інтегрованої системи управління військовим майном має стати стратегічною метою розвитку військової логістики. Також важливою є гармонізація національних стандартів класифікації та каталогізації предметів постачання зі стандартами НАТО, що є частиною загального курсу на євроатлантичну інтеграцію України та необхідності досягнення взаємосумісності Збройних Сил України з військовими структурами Альянсу. Впровадження єдиних підходів до кодифікації предметів постачання суттєво спростить процеси логістичної взаємодії під час спільних операцій та навчань. Вдосконалення системи закупівель військового майна є ще одним важливим напрямом. В умовах обмежених бюджетних ресурсів та необхідності максимально ефективного їх використання, процедури оборонних закупівель повинні бути максимально прозорими, конкурентними та орієнтованими на оптимальне співвідношення ціни та якості. Імплементация кращих світових практик військових закупівель, зокрема запровадження централізованих закупівель через спеціалізовані агенції, потребує внесення змін як до профільного законодавства, так і до регулювання логістичного забезпечення Збройних Сил України. Крім того, необхідно посилити відповідальність за порушення правил обліку, зберігання та використання військового майна. В умовах війни питання збереження кожної одиниці військового майна набуває критичного значення. Відповідно, мають бути запроваджені додаткові запобіжники від недбалості, марнотратства чи зловживань у цій сфері. Зміни можуть стосуватися як розмірів матеріальних стягнень, так і строків притягнення до дисци-

плінарної відповідальності. Окрему увагу слід приділити розвитку системи логістичного забезпечення територіальної оборони. З огляду на зростання ролі підрозділів територіальної оборони в загальній системі оборони держави, необхідно на нормативному рівні чітко визначити особливості їх постачання та управління військовим майном, що включає адаптацію загальних правил логістичного забезпечення до специфіки організації та завдань формувань територіальної оборони [11].

Зазначені напрямки розвитку правової бази військової логістики не є вичерпними. Реформування цієї сфери вимагає комплексного підходу та залучення експертного середовища. Лише за таких умов можливе напрацювання системних та збалансованих змін, які забезпечать надійне логістичне підґрунтя для розвитку сучасних Збройних Сил України. Належне правове регулювання логістичного забезпечення ЗСУ, зокрема в частині обліку, зберігання та поповнення військового майна, є одним з ключових факторів національної безпеки. Саме ефективна військова логістика здатна гарантувати своєчасне та повне задоволення потреб військ, підтримання їх бойової готовності на необхідному рівні, в свою чергу, вимагає чіткої, зрозумілої та несуперечливої нормативної бази, яка б охоплювала усі аспекти життєвого циклу військового майна. Проведений аналіз законодавства України у сфері управління військовим майном дозволяє стверджувати, що загалом воно відповідає сучасним потребам ЗСУ та кращим світовим практикам. Спираючись на положення Закону «Про правовий режим майна у Збройних Силах України», система підзаконних актів забезпечує деталізовану регламентацію процедур обліку, зберігання, поповнення запасів та списання військового майна. При цьому законодавство знаходить баланс між імперативами підзвітності та гнучкості, що є особливо важливим в умовах воєнного стану [14].

Належне правове регулювання логістичного забезпечення Збройних Сил України, зокрема в частині обліку, зберігання та поповнення військового майна, є запорукою високої боєздатності та мобілізаційної готовності українського війська. В умовах швидкоплинних змін безпекового середовища та активної фази протистояння російській агресії, система військової логістики повинна бути максимально адаптивною, ефективною та здатною оперативно реагувати на увесь спектр викликів воєнного часу, в свою чергу, вимагає постійного вдосконалення та розвитку нормативно-правової бази, яка регламентує ключові аспекти логістичного забезпечення ЗСУ [15].

Фундаментальне значення в цьому контексті має Закон України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України», який визначає основоположні засади поведіння з військовим майном як в мирний час, так і в особливий період. Однак, не менш важливою є й система підзаконних актів – постанов уряду, наказів Міністерства оборони України, відомчих інструкцій та стандартів, які деталізують та конкретизують законодавчі норми, адаптуючи їх до практичних потреб військ. І саме ця нормативна підсистема військової логістики потребує першочергової уваги в світлі актуальних завдань зміцнення обороноздатності держави. Серед пріоритетних напрямків розвитку нормативного забезпечення військово-логістичної сфери, відповідне місце належить впровадженню сучасних інформаційних технологій в процеси управління військовим майном. Стрімкий прогрес IT-сфери відкриває широкі можливості для оптимізації логістичного обліку та контролю. Автоматизація документообігу, створення інтегрованих баз даних наявності та руху матеріальних засобів, використання систем автоматичної ідентифікації предметів постачання (зокрема, за допомогою штрихкодів та RFID-міток) – усі ці новації здатні суттєво підвищити точність, оперативність та аналітичні спроможності системи логістичного менеджменту ЗСУ. Однак повноцінна реалізація потенціалу «логістики 2.0» неможлива

без відповідної нормативно-правової підтримки. Необхідно внести зміни до чинних регламентів та стандартів, які б передбачали використання електронного документообігу, уніфікацію форматів даних, порядок інтеграції інформаційних систем різних служб та командних ланок тощо. Лише закріпивши передові IT-підходи на нормативному рівні, можна очікувати їх системного впровадження в управлінні військовою логістикою [16].

Ще одним важливим напрямком розвитку нормативного забезпечення логістики ЗСУ є гармонізація національних стандартів та регламентів з відповідними стандартами країн – членів НАТО. Обраний Україною курс на євроатлантичну інтеграцію та кінцева мета набуття повноправного членства в Альянсі вимагають досягнення максимальної сумісності Збройних Сил України з арміями держав-партнерів, в свою чергу, неможливо без уніфікації відповідних «правил гри» військової логістики. Необхідно привести у відповідність до натівських аналогів систему класифікації та каталогізації предметів постачання, стандарти якості пально-мастильних матеріалів, вимоги до пакування та маркування військових вантажів, правила інвентаризації та звітності тощо. Особливої уваги потребує імплементація в українське основою логістичного забезпечення багатонаціональних контингентів НАТО. Вона передбачає інтеграцію логістичних спроможностей країн-партнерів, спільне використання запасів, транспортної інфраструктури та баз постачання. Закріплення цієї концепції на рівні вітчизняних нормативно-правових актів дозволить суттєво розширити можливості України щодо участі в спільних операціях, навчаннях та місіях під егідою НАТО. Адаптація логістичних регламентів до стандартів Альянсу також матиме позитивний вплив на ефективність використання міжнародної військово-технічної допомоги, яка надходить нашій державі. Уніфікація правил обліку, зберігання та списання матеріально-технічних засобів іноземного походження спростить інтеграцію відповідних потоків в загальну систему забезпечення ЗСУ, мінімізує ризики втрат та нецільового використання цінних ресурсів [11].

Безумовно, гармонізація логістичних стандартів з нормами НАТО є складним та багатоаспектним процесом, який вимагатиме не лише внесення відповідних змін до чинного законодавства, але й перегляду усталених процедур та підходів до управління системою тилового забезпечення армії, проте, цей процес є невідворотним з огляду на обраний Україною зовнішньополітичний вектор та нагальні потреби посилення оборонних спроможностей в умовах агресії з боку РФ. Наступним важливим напрямком розвитку нормативної бази військової логістики є вдосконалення правового регулювання процедур оборонних закупівель. Формування Збройних Сил України нового зразка, оснащених сучасним озброєнням та військовою технікою, потребує адекватного ресурсного забезпечення. Державні витрати на оборонні потреби щорічно зростають, однак в умовах хронічного дефіциту бюджетних коштів та мультиплікації безпекових викликів першочергового значення набуває питання ефективності використання кожної гривні оборонного бюджету [15].

В цьому контексті необхідно переглянути чинні механізми планування та здійснення закупівель для потреб армії з метою приведення їх у відповідність до кращих світових практик та принципів доброчесності, прозорості й підзвітності. Зокрема, на порядку денному стоїть питання запровадження централізованої системи закупівель озброєння та військового майна через спеціалізовані державні агенції за аналогом тих, що функціонують в розвинених країнах – наприклад, Агенції оборонних закупівель (DPA) в структурі Міноборони Великобританії чи Федерального відомства оборонних технологій та закупівель (BAAINBw) в Німеччині. Такий підхід дозволяє агрегувати попит військових частин, отримуючи кращі

цінові пропозиції завдяки ефекту масштабу, стандартизувати вимоги до предметів постачання, забезпечити більш дієвий контроль якості продукції. Створення подібної централізованої закупівельної структури в системі Міністерства оборони України вимагає внесення комплексних змін до профільного законодавства та відомчих регламентів. Необхідно чітко розмежувати функції та повноваження всіх суб'єктів системи оборонних закупівель, визначити порядок їх взаємодії, критерії та процедури відбору постачальників, механізми контролю виконання контрактів тощо. Важливим кроком на цьому шляху є також адаптація законодавства про державні закупівлі до специфіки оборонної сфери, запровадження гнучких процедур закупівель в особливий період, що довело свою ефективність під час дії правового режиму воєнного стану [12].

Побудова сучасної та ефективної системи закупівель для потреб оборони – це не лише питання раціонального витрачання бюджетних коштів. Насамперед, це питання посилення бойових спроможностей Збройних Сил України, своєчасного оновлення парку озброєння та військової техніки, забезпечення особового складу якісними предметами речового та продовольчого забезпечення. Лише побудувавши логістику закупівель на принципах конкурентності, інноваційності та партнерства з приватним оборонним сектором, наша держава зможе максимально ефективно нарощувати свій військовий потенціал навіть в умовах обмеженості ресурсів. Ще одним перспективним напрямком розвитку нормативного забезпечення військової логістики є посилення механізмів контролю та юридичної відповідальності за порушення правил обліку, зберігання, використання та списання військового майна. В умовах ведення активних бойових дій проти російських окупантів питання збереження кожної одиниці озброєння та тилового майна набуває критично важливого значення, адже від цього безпосередньо залежить боєздатність військових частин. На жаль, випадки недбалого ставлення до ввіреного майна, його розкрадання чи нецільового використання не є поодинокими навіть в умовах воєнного стану. Подолання цих ганебних явищ вимагає не лише невідворотного притягнення винних осіб до відповідальності, але й посилення превентивних механізмів, закріплених на рівні нормативно-правових актів [9].

Йдеться, зокрема, про перегляд розміру матеріальної відповідальності військовослужбовців та працівників ЗСУ за шкоду, завдану державі внаслідок втрати чи пошкодження військового майна. Чинне законодавство передбачає стягнення завданих збитків у повному обсязі лише у випадку умисних дій, тоді як недбале ставлення до матеріальних засобів тягне за собою обмежену матеріальну відповідальність. Доцільним також видається розширення кола суб'єктів, на яких покладається така відповідальність, зокрема, за рахунок командирів військових частин. Нині вони несуть переважно дисциплінарну відповідальність за неналежну організацію обліку та контролю військового майна, тоді як загроза солідарної матеріальної відповідальності стала б додатковим стимулом посилити контрольні функції та механізми логістичного забезпечення, до динамічних умов сьогодення [13].

Окрему увагу слід звернути на необхідність нормативного врегулювання логістичного забезпечення Сил територіальної оборони (СТрО). Забезпечення наведеного військового формування Збройних Сил України, яке відіграє важливу роль в системі військового стримування агресора, вимагає вироблення специфічних підходів до організації їх матеріально-технічного та медичного забезпечення. Згідно зі ст. 6 Закону України «Про основи національного спротиву», СТрО комплектуються та забезпечуються озброєнням, військовою технікою та іншим військовим майном відповідними підрозділами та органами ЗСУ. При цьому норми забезпечення встановлюються окремо

Міністерством оборони України з урахуванням специфіки їх застосування на відповідній території [13].

Подальша розбудова системи територіальної оборони потребує ухвалення відповідних підзаконних актів та військово-адміністративних регламентів, які б детально визначали порядок планування та здійснення логістичного забезпечення бригад і батальйонів СТРО. Особливу увагу при цьому слід звернути на особливості забезпечення підрозділів, сформованих з резервистів та добровольців, порядок отримання ними зброї, боєприпасів, засобів індивідуального захисту та розвідки, продовольства та медикаментів як зі складів ЗСУ, так і шляхом закупівель через цивільні структури [4].

Мають бути чітко регламентовані процедури обліку, зберігання та списання матеріально-технічних засобів в підрозділах СТРО, а також механізми контролю за їх цільовим використанням. Створення дієвої нормативної бази функціонування військової логістики в розрізі територіальної оборони дозволить максимально використати потенціал наведеного військового формування сил безпеки і оборони, підвищити його здатність виконувати завдання з охорони та захисту визначених районів і об'єктів, що безумовно матиме позитивний ефект для обороноздатності країни в цілому. В контексті розвитку нормативного забезпечення військової логістики не можна оминути увагою й питання впровадження інноваційних оборонних технологій. Сучасні війни вже давно перетворилися на протистояння не лише людських, але й технологічних потенціалів, здатність ЗСУ в найкоротші терміни інтегрувати передові науково-технічні розробки в систему власного оснащення та забезпечення стає одним з визначальних факторів їх боєздатності, що повною мірою стосується і логістичної сфери, яка дедалі більше перетворюється на high-tech індустрію, рушійною силою розвитку якої є інновації. Безпілотні транспортні засоби для доставки вантажів у важкодоступні райони, системи автоматизованого управління складськими процесами, екзоскелети для полегшення фізичних навантажень на особовий склад, «розумні» системи контролю витрат пального, модульні мобільні польові табори – ось лише невеликий перелік перспективних оборонних технологій у сфері військової логістики. Впровадження цих та інших новацій у практику забезпечення Збройних Сил України потребує випереджаючого удосконалення нормативно-правової бази. Необхідно розробити стандарти застосування безпілотних літальних апаратів та наземних роботизованих платформ в системі тилового забезпечення, регламенти використання альтернативних видів пального (зокрема, біопалива та водневих елементів), правила експлуатації польового високотехнологічного обладнання (3D-принтерів, лабораторій з ремонту електроніки тощо). Мають бути визначені єдині протоколи обміну даними між різними інформаційно-аналітичними системами військового призначення,

а також порядок їх інтеграції в єдину автоматизовану систему управління логістичним забезпеченням ЗСУ [14, 15].

Підсумовуючи, слід зазначити, що ефективність реалізації усіх вищезгаданих напрямків розвитку нормативного забезпечення військової логістики безпосередньо залежить від налагодження конструктивної міжвідомчої взаємодії. Логістичне забезпечення ЗСУ та НГУ не існує у вакуумі – воно тісно пов'язане з загальнодержавною транспортною інфраструктурою, системою цивільного захисту, мобілізаційними планами органів влади тощо. Відповідно, удосконалення профільного законодавства повинно відбуватися в тісній координації Міністерства оборони України з іншими центральними органами виконавчої влади – Мінінфраструктури, МВС, Мінекономіки, Мінцифри та ін. Лише за умови синхронізації зусиль та узгодження стратегічних планів на міжвідомчому рівні можна розраховувати на системний та комплексний ефект від модернізації нормативно-правової бази військової логістики. Саме тому в структурі Міністерства оборони України доцільно створити спеціальний координаційний орган високого рівня (на кшталт Ради з питань оборонної логістики), який би здійснював загальне керівництво цим процесом та забезпечував його відповідність пріоритетам державної політики у сферах національної безпеки і оборони [11].

Підсумовуючи викладене, можна впевнено стверджувати, що розвиток нормативно-правового забезпечення військової логістики є одним з ключових факторів зміцнення боєздатності Збройних Сил України. В умовах триваючої збройної агресії проти нашої держави та необхідності постійної адаптації усього сектору безпеки і оборони до динамічних викликів гібридної війни, удосконалення логістичного законодавства перетворюється на перманентний процес. Впровадження передових інформаційних технологій в управління військовим майном, гармонізація стандартів тилового забезпечення з нормами НАТО, оптимізація механізмів оборонних закупівель, посилення відповідальності за порушення в сфері використання матеріальних засобів, нормативне врегулювання логістики Сил територіальної оборони, створення правових передумов для інтеграції інноваційних рішень в систему матеріально-технічного постачання військ – такими є магістральні вектори модернізації профільної нормативно-правової бази. Реалізація цих амбітних завдань вимагатиме політичної волі керівництва держави, злагодженої роботи усіх суб'єктів законодавчої ініціативи, активного залучення наукової спільноти та експертного середовища, проте, зволікати з розбудовою сучасної та адекватної правової основи для функціонування військової логістики не можна, адже ціна питання – це обороноздатність України. Лише побудувавши ефективну та адаптивну систему тилового забезпечення, здатну гнучко реагувати на весь спектр воєнних загроз в умовах обмежених ресурсів, наша держава зможе зберегти свій суверенітет та територіальну цілісність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахрах, Девід С.; Бахрах, Девід С. Матеріальна реальність логістики. Війни в середньовічній Європі, 2017, с. 400.
2. Бойченко М. Проблеми транспортної логістики вантажних перевезень в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2018. № 2. С. 22–26.
3. Гаврилюк І., Мацько О., Дашковський В. Концептуальні основи управління потоками в системі логістичного забезпечення Збройних Сил України. Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. 2019. №34. С. 37–44. DOI: <https://doi.org/10.33099/2311-7249/2019-34-1-37-44>
4. Грицина Л. Сучасний стан та перспективи розвитку транспортної логістики в Україні. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Інфраструктура ринку. 2018. Випуск 18. С. 11–18.
5. Іванов С. В. Транспортно-логістичні кластери в контексті розвитку транспортної системи України та окремо взятого економічного району. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 1(51). С. 15–22.
6. Іванський В.М., Баранов А.М., Баранов Ю.М. Проблеми логістичного забезпечення Збройних Сил України. Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я. 2020. Ч. V. С. 104.
7. Калюжна Н.Г., Шеремет А.С. Логістична система України: актуальні проблеми та пріоритети відновлення. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2022. № 4. С. 90–96.
8. Кивлюк В., Ткач М., Лойшин А., Ганненк Ю. Удосконалення освітньої діяльності з метою розвитку системи логістики у Збройних Силах України. *Соціальний розвиток і безпека*. 2019. № 9(6), С. 112–124. DOI: <http://doi.org/10.33445/sds.2019.9.6.9>

9. Киш Л. Транспортна логістика в аграрному секторі: реалії та перспективи розвитку. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. Логістика і транспорт. 2018. № 8. С. 55–67.
10. Наказ № 81 від 29.03.2021 Про затвердження Порядку списання. *Аналітично-правова система ZakonOnline*. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/496980___770708
11. Про затвердження Інструкції з обліку військового майна у Збройних Силах України. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1192-17#Text>
12. Про основи національного спротиву : Закон України від 16.07.2021 р. № 1702-IX : станом на 20 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>
13. Про правовий режим майна у Збройних Силах України : Закон України від 21.09.1999 р. № 1075-XIV : станом на 21 черв. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1075-14#Text>
14. Ролін І., Купрієнко Д., Марущенко В. Концептуальний підхід до планування та ведення сухопутних операцій за стандартами НАТО. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : військові та технічні науки. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2022. № 1–2(87). С. 142–168.
15. Стратегія сталої логістики та План дій для України. Проект для розгляду. Міністерство Інфраструктури України. World Bank Group. URL: <https://mtu.gov.ua/files/Logistics.pdf>
16. Трифонова О., Трушкіна Н. Стан, проблеми та тенденції розвитку транспортної логістики в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 1. С. 143–149.
17. Чухлатий А.В. Аналіз об'єктів інфраструктури для логістичного забезпечення повсякденної діяльності військових частин національної гвардії України. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10026>
18. Щомісячний макроекономічний та монетарний огляд. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MM-2022-09.pdf?v=4